

EVALUATIE OVER 2025 VAN DE VASTGESTELDE REGIONALE WERKWIJZE JAARLIJKSE CYCLUS STAAT VAN GRONINGEN & NOORD-DRENTHE

Aan: Colleges van de gemeenten in Groningen, de provincie Groningen en de gemeenten Tynaarlo, Aa en Hunze en Noordenveld, dagelijks besturen van de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's en secretarissen van deze overheden

Van: Werkgroep Staat van Groningen

Datum: 23 februari 2026

Onderwerp: Evaluatie van het proces van de cyclus 2025 van de Staat van Groningen en Noord-Drenthe

1. Aanleiding

In april 2025 hebben de colleges van B&W, het college van GS en de dagelijks besturen van de waterschappen de 'regionale werkwijze jaarlijkse cyclus Staat van Groningen en Noord-Drenthe'¹ vastgesteld. Tevens hebben – met enkele uitzonderingen² – de colleges van B&W en de dagelijks besturen van de waterschappen een mandaatregeling vastgesteld waarmee zij ieder voor zich het college van GS hebben gemandateerd³ om namens hen reacties met betrekking tot de Staat van Groningen en Noord-Drenthe (SvGND) vast te stellen.

Op deze manier zijn afspraken gemaakt die de betrokken 16 overheden in staat stelt om tweemaal per jaar tijdig en gezamenlijk een doelgericht en consistent standpunt te organiseren over de uitkomsten van de SvGND. Dit in de wetenschap dat de SvGND verschillende thema's bestrijkt, onderlinge belangen en standpunten (mogelijk) niet altijd gelijk zijn, de tijd beperkt is en raden en staten een duidelijke positie willen in de cyclus.

Daarnaast hebben de dagelijks besturen van de waterschappen een gezamenlijke vertegenwoordiging aangewezen en hebben de secretarissen ingestemd met het voorstel en in het bijzonder het organiseren van de beschikbaarheid van de medewerkers om invulling te geven aan de benodigde ambtelijke structuur.

Tot slot is ingestemd met **een evaluatie van de werkwijze** direct na het doorlopen van de eerste volledige cyclus in 2025 met de volgende drie hoofdvragen: lukt het om tijdig te reageren, de juiste kwaliteit te leveren en werkt de actieve verantwoording aan raden, staten en algemeen besturen? De scope van de evaluatie beperkt zich tot de werkwijze binnen de regio.

De afgesproken evaluatie heeft plaatsgevonden in januari en februari 2026. Onderhavig voorstel gaat over de resultaten van de evaluatie en over de inrichting van de cyclus van de SvGND in 2026.

¹ Zie bijlage

² Deze gemeenten hebben een mandaat verleend voor uitsluitend de regionale reactie op de Staat 2025 en/of ingestemd met de regionale mandaatregeling, maar met uitsluiting van machtiging en volmacht.

³ Onder mandaat wordt in deze regeling ook machtiging en volmacht verstaan.

2. Samenvatting en advies

Het wetsvoorstel voor de Wet Groningen en in het bijzonder de Memorie van Toelichting leggen de kaders vast waarbinnen de vastgestelde regionale werkwijze opereert. Dit geldt met name voor de tijd die elke cyclus beschikbaar is om na publicatie van de SvGND (op uiterlijk de vierde dinsdag van april) een gezamenlijke regionale reactie vast te stellen in aanloop naar het overleg met een vertegenwoordiging van het kabinet⁴, en voor de regionale voorbereiding op het voortgangsoverleg met de vertegenwoordiging van het kabinet in november. Er is daarom beperkt tijd om in het voorjaar tot een gedragen regionaal standpunt te komen, en om het voortgangsoverleg in het najaar voor te bereiden.

Uit de evaluatie concluderen wij dat:

1. de regionale werkwijze zoals die is vastgesteld geen aanpassing⁵ behoeft;
2. indien mogelijk in het proces om te komen tot een regionaal afgestemde schriftelijke reactie (iets) meer tijd voor colleges en DB's gewenst is;
3. het gewenst is om over dit proces tijdig en zeer gedetailleerd te communiceren, met aandacht voor de verschillende rollen en verantwoordelijkheden in de totstandkoming van het jaarlijks rapport en het opstellen en vaststellen van de regionale schriftelijke reactie.

Tevens adviseren wij:

4. een evaluatie van de werkwijze regelmatig uit te voeren. De meest voor de hand liggende frequentie hiervoor is bij elk uitvoeringsprogramma Rijk⁶.

Dit leidt tot het volgende voorstel:

voor de colleges en dagelijks besturen:

1. kennis te nemen van de uitkomsten van de evaluatie;
2. in te stemmen met een ongewijzigde regionale werkwijze;
3. in te stemmen met een evaluatie van de regionale werkwijze ten tijde van of direct na het vaststellen van het uitvoeringsprogramma Rijk.

voor de ambtelijk opdrachtgevers (secretarissen):

1. kennis te nemen van de uitkomsten van de evaluatie;
2. in te stemmen met een ongewijzigde regionale werkwijze;
3. in te stemmen met een evaluatie van de regionale werkwijze ten tijde van of direct na het vaststellen van het uitvoeringsprogramma Rijk;
4. het organiseren van de beschikbaarheid van medewerkers om uitvoering te geven aan de structuur zoals voorzien in de regionale werkwijze.

⁴ Het kabinet moet binnen 8 weken na publicatie van de SvGND een inhoudelijke appreciatie van de SvGND naar beide Kamers sturen. Ten behoeve van deze reactie overlegt het kabinet met regionale vertegenwoordigers.

⁵ De extra (want niet voorzien in de vastgestelde werkwijze) analyse van de kabinetsreactie op de SvGND tbv de zienswijzeprocedure van raden staten en ABs meteen na het zomerreces wordt niet herhaald. Dit mede naar aanleiding van de uitkomsten van de evaluatie van het regioberaad.

⁶ Het eerste uitvoeringsprogramma Rijk is voorzien eind 2026/begin 2027 en ligt te dicht op voorliggende evaluatie waarmee dit uitvoeringsprogramma Rijk niet het moment is om de regionale werkwijze opnieuw te evalueren.

5. Uitkomsten evaluatie

De opzet

Zowel betrokken ambtenaren als bestuurders hebben in totaal zeven vragen ontvangen die betrekking hebben op 1) de samenwerking tussen ambtelijke teams en bestuurders, 2) het verloop van het regio-overleg met het kabinet en 3) de verantwoording richting raden, staten en algemeen besturen.⁷ Behoudens de open vragen is de respondenten gevraagd om hun ervaring te beoordelen op een vijfpuntsschaal: van (afhankelijk van de vraagstelling) helemaal niet duidelijk/niet voldoende naar helemaal duidelijk/volledig voldoende.

De uitkomsten van de evaluatie helpen om waar nodig en mogelijk verbeterpunten te bepalen voor de volgende cyclus, zodat timing, kwaliteit en gezamenlijke aanpak verder kunnen worden versterkt.

Er is geen vragenlijst uitgezet bij de leden van het Regioberaad. De leden van het Regioberaad hebben zich in hun vergadering van 1 december 2025 uitgesproken over het proces van de SvGND. De verkregen input is in voorliggende evaluatie verwerkt.

De respons

Er zijn in totaal 84 evaluatieformulieren uitgestuurd: 37 aan betrokken ambtenaren, 6 aan de gedelegeerd opdrachtgevers, 28 aan betrokken bestuurders en 13 aan de griffies. Er was één week de tijd om te reageren. Er zijn 21 reacties ontvangen: 15 ambtelijk en 6 bestuurlijk. Er is een relatief beperkt aantal formulieren ingestuurd, maar de ambtenaren en bestuurders die de evaluatieformulieren hebben ingevuld hebben dit over het algemeen vrij uitgebreid gedaan, met kritiek, suggesties voor verbeteringen en complimenten.

De resultaten

Algemeen

De reacties getuigen van lof voor het gegeven dat er een schriftelijk regionaal standpunt is, voor de kwaliteit van de inhoudelijke advisering en voor de manier waarop het ingerichte proces is verlopen. Tegelijkertijd vindt men dat het proces onvoldoende rekening houdt met de behoefte binnen gemeenten aan interne inhoudelijke afstemming en met de tijd die colleges nodig hebben om tot zorgvuldige besluitvorming te komen.

Ten positieve valt op dat de centraal gecoördineerde voorbereiding van de regionale reactie op de SvGND erg op prijs wordt gesteld. Zowel op inhoud als proces wordt deze voorbereiding door respondenten ervaren als 'adequaat', maar ook kwalificaties als 'heel grondig' en 'goed en gedegen' zijn gebruikt.

Ten negatieve valt op dat sommigen weliswaar begrip kunnen opbrengen voor het gebrek aan tijd voor gemeentelijke besluitvorming, maar dat de meeste reacties dit gebrek aan tijd toch wel hekelen omdat daardoor in de gemeentehuizen het gevoel kan ontstaan dat de SvGND en met name de regionale reactie daarop een 'moetje' is. En dat we onszelf daarmee ook het moment ontzeggen om stil te staan bij de stand van zaken en daarop te reflecteren.

Kwantitatieve resultaten

Respondenten hebben hun mate van tevredenheid ook aangegeven op de eerdergenoemde vijfpuntsschaal en die cijfermatige waardering komt overeen met de gemene deler van de uitgeschreven opmerkingen:

⁷ Zie bijlagen voor het formulier voor de ambtenaren respectievelijk bestuurders.

Ambtelijke input	
Rol duidelijk bij opstellen regionaal standpunt:	3,84
Gevraagde rol sloot aan bij expertise:	3,88
Ambtelijke voorbereiding voldoende voor voorjaarsoverleg met kabinet:	3,89
Rol duidelijk bij actieve verantwoording aan raden/staten/ab's:	3,75
Ambtelijke voorbereiding voldoende voor najaarsoverleg met kabinet:	3,97
Totaalgemiddelde Ambtelijk (over scorende vragen):	3,87
Bestuurlijke input	
Duidelijkheid wijze van totstandkoming regionaal standpunt:	4,33
Tevredenheid over eigen inbrengmogelijkheden	4,00
Waardering voor beschikbaar schriftelijk regionaal standpunt	4,33
Waardering voor informatievoorziening t.b.v. voorbereiding overleg met kabinet	4,33
Duidelijkheid voorbereiding voortgangsoverleg najaar	4,17
Tevredenheid over verloop van de voorbereiding voortgangsoverleg najaar	4,00
Totaalgemiddelde Bestuurlijk (over scorende vragen):	4,19

Kwalitatieve resultaten

Er zijn diverse suggesties gedaan voor *verbetering van het proces* om te komen tot een regionaal schriftelijk standpunt op de jaarlijkse SvGND en de regionale voorbereiding op het voortgangsgesprek in het najaar. Er zijn geen suggesties gedaan om voortaan af te zien van een regionale schriftelijke voorafgaande aan het overleg in het BOG met het kabinet over de SvGND. Samenvattend zijn de volgende suggesties gedaan:

Ambtelijk

1. Planning & tijdsdruk (veruit meest genoemd)

- Voorkom bypasses van collegeprocessen door stukken eerder, minimaal 1 week, maar bij voorkeur 2 weken van tevoren, aan te leveren bij gemeenten voor besluitvorming. Die bypasses lijden tot irritatie (“onder stoom en kokend water”) en dragen niet bij aan het belang van de SvGND.
- Communiceer ruim van tevoren de precieze planning van de cyclus en op welk moment wat precies van ambtelijk en bestuurlijk betrokkenen wordt verwacht zodat dit kan worden ingepland. Breng dit regelmatig opnieuw onder de aandacht.
- Laat betrokken organisaties hun medewerkers ook de benodigde tijd vrijmaken om de gevraagde bijdrage te leveren.

2. Rol & proceshelderheid

- Het ministerie is opdrachtgever van de jaarlijkse publicatie van de SvGND en van de bijeenkomst waar die wordt gepresenteerd. Maak in dat licht duidelijk wat de rol van de regio is in de totstandkoming van de SvGND en de presentatie van het rapport. Duidelijkheid is ook gewenst waar het gaat om het gebruik – door alle bij de SvGND betrokken partijen – van vertrouwelijke conceptstukken.
- Benoem de verschillende rollen voor wie zowel bijdraagt aan de regionale schriftelijke reactie als de eigen bestuurder(s) adviseert over deze reactie, waarbij deze advisering ook rekening wil houden met bredere, strategische vraagstukken.
- Maak onderscheid, ook in de vorm van bemensing van (werk)groepen, tussen de inhoudelijke reactie en de bestuurlijke strategie.
- Maak duidelijk welke rol de ambtenaren (strategen in afstemming met hun bestuurssecretariaten) en welke rol de griffies hebben.
- Betrek organisaties als Ondersteunend Bureau Gaswinning (OBG) en de waterschappen.
- Beperk het voortgangsoverleg tussen kabinet en regio niet tot een overleg over (de kabinetsreactie op) de SvGND van dat jaar, maar gebruik dit overleg om de voortgang van Nij begun en de onderliggende Agenda's te bespreken waarbij de SvGND de onderlegger vormt voor dit overleg.

3. Verbetering inhoud en datakwaliteit SvGND & leesbaarheid regionale reactie

- Voorkom een eenzijdige focus in de SvGND, zoals in 2025, op schade en versterking. Perspectiefonderwerpen moeten meer onderdeel worden van de SvGND.
- Wees scherp op de oorsprong en volledigheid van de gebruikte data en analyses: kloppen de gepresenteerde feiten, zijn deze van betrokken partijen ('copy/paste') of van de onafhankelijk onderzoekers?
- Kijk in het jaarlijks rapport SvGND niet alleen terug, maar voeg een trendanalyse en doorkijk naar toekomst toe die inzicht geven in de haalbaarheid van de programmadoelen.
- Hanteer eenvoudiger taalgebruik en vermijd jargon in de regionale reactie waardoor deze beter bruikbaar wordt voor colleges en raden.

Bestuurlijk

1. Meer tijd voor inbreng en besluitvorming

- Tijd om te reageren is belangrijk, daarom is een langere doorlooptijd dan het afgelopen jaar beter. Dit is ook van belang om collegeleden en raad te betrekken.
- Waterschappen met lage vergaderfrequentie (bijv. DB 1× per maand) hebben een extra uitdaging om tot goede besluitvorming te komen.
- Een zienswijze procedure meteen na het zomerreces is voor raden en staten lastig

2. Tijdige beschikbaarheid van informatie

- Zorg voor tijdige beschikbaarheid van informatie, ook van achterliggende interne en externe stukken.

3. Focus en afstemming regionale reactie

- Een regionaal standpunt dat goed is afgestemd is van belang, ook om tot hetzelfde beeld te komen van wat hoofdzaken en wat bijzaken zijn.
- Wees in de schriftelijke reactie selectief: kies voor de punten met urgentie en werk die dan met de noodzakelijke details uit in plaats van alle punten te adresseren.
- Zorg voor eenduidige terminologie.

Conclusie

Bij het vaststellen van de regionale werkwijze in het kader van de SvGND is tevens afgesproken om deze werkwijze te evalueren aan de hand van drie hoofdvragen: lukt het om tijdig te reageren, de juiste kwaliteit te leveren en werkt de actieve verantwoording aan raden, staten en algemeen besturen? In de uitgevoerde evaluatie zijn deze drie hoofdvragen uitgewerkt in 7 vragen waarvan 2 open vragen. In de open vragen werd gevraagd naar verbeterpunten en naar wat behouden kan worden.

De evaluatie maakt duidelijk dat men op prijs stelt dat er een regionale schriftelijke reactie is en men is over het algemeen ook tevreden over de kwaliteit hiervan. Sommige respondenten vinden het een prestatie dat we als regio in staat zijn geweest om tijdig een regionaal afgestemde reactie vast te stellen. Ten aanzien van de inhoud van de regionale reactie wordt de wens uitgesproken dat deze selectief is (focus op urgentie, hoofdzaken) en jargon zoveel mogelijk vermijdt.

Er zijn veel meer suggesties gedaan met oog op een beter proces van de totstandkoming van de regionale reactie en de voorbereiding voor het voortgangsoverleg. Meer tijd om het rapport SvGND en de regionale reactie daarop serieus te kunnen bespreken in de colleges is de belangrijkste wens. Daarnaast wordt gevraagd om een tijdige en gedetailleerde planning zodat de betrokkenen tijdig weten wat van hen verwacht wordt en daarvoor ook de benodigde tijd in de eigen organisatie kunnen vragen. Een andere belangrijke suggestie is om inzicht te geven in de

feitelijke dan wel gewenste verdeling van rollen en verantwoordelijkheden: zowel ten aanzien van de publicatie van het rapport als ten aanzien van het gezamenlijk opstellen van de regionale reactie enerzijds en het adviseren van de eigen bestuurder(s) anderzijds.

Uit de evaluatie concluderen wij dat de regionale werkwijze (regionale inhoudelijke advisering en afstemming, besluitvorming op mandaat door GS, voorbereiding voortgangsoverleg) zoals die is vastgesteld geen aanpassing behoeft. Voor de volgende cycli zullen wij trachten in het proces om te komen tot een regionaal afgestemde schriftelijke reactie (iets) meer tijd –realistisch gezien eerder dagen dan weken – voor colleges en DB's in te ruimen. Wij zullen tevens tijdig en zeer gedetailleerd over dit proces communiceren, met aandacht voor de verschillende rollen en verantwoordelijkheden in de totstandkoming van het jaarlijks rapport en het opstellen en vaststellen van de regionale schriftelijke reactie.

Bijlagen

1. Regionale werkwijze jaarlijkse cyclus Staat van Groningen en Noord-Drenthe – vastgesteld april 2025
2. Vragenlijsten ambtenaren en bestuurders